

Macrofaunanieuwsmail 142, 3 mei 2018

Waterleven op je mobiele telefoon

Heb je nieuws, weetjes of vragen,
blijf **SCHRIJVEN** en stuur je bericht naar:

macrofauna@rws.nl

Alle verschenen nummers en enkele artikelen zijn te downloaden via de helpdeskwater site.

<http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/monitoring/ecologie/macrofaunanieuws>

groeten, Myra Swarte

In dit nummer:

3rd Central European Symposium for Aquatic Macroinvertebrate Research (CESAMIR)	2
Pacifische zeepok <i>Balanus glandula</i> in Nederland	3
Nieuw exotisch vlokreeftje <i>Grandidierella japonica</i> in het Noordzeekanaal.....	5
Drinkable Rivers and the Maas Walk.....	6
Zomaar leuk	6
Nieuwe Ephemeroptera literatuur	7
Stel je voor	7

3rd Central European Symposium for Aquatic Macroinvertebrate Research (CESAMIR)

Dear Colleagues,

I'm not sure if I informed you about the 3rd Central European Symposium for Aquatic Macroinvertebrate Research (CESAMIR), which will be held in Łódź, Poland, on 8-13 July 2018. The symposium is organized by my team from the Department of Invertebrates Zoology and Hydrobiology, University of Lodz. Two first editions were organised in Hungary.

So far, we have 145 participants from 23 countries. We plan four plenary speakers covering various aspects of macroinvertebrate research.

The people that already agreed to give plenary lectures are: Rachel Stubbington (Nottingham Trent University, UK), Jaroslaw Kobak (Nicolaus Copernicus University, Poland), Filipe Costa, University do Minho, Portugal.

The CESAMIR meetings are very nice conferences bringing together a nice crowd of people doing various studies upon macrozoobenthos, predominantly in freshwaters but also in marine ecosystems. There will be people from various countries, but including also Croatia, Czech Republic, Slovakia, Serbia, Kosovo, Ukraine, Bulgaria, Romania, Lithuania etc., that are not frequently coming to international conferences. We kept the registration and organisational costs very low to attract people from such countries and stimulate their international contacts and co-operation.

I wonder, whether you or any other colleagues from your university or other institutions from the Netherlands would like to join. Could you spread the news?

More information may be found on our website <http://cesamir2018.uni.lodz.pl/>

Best greetings,

Michał Grabowski

https://www.researchgate.net/profile/Michal_Grabowski

Nieuwe platworm voor NL

In het artikel Diversification and biogeographic history of the Western Palearctic freshwater flatworm genus *Schmidtea* (Tricladida: DugesIIDae), with a redescription of *Schmidtea nova*

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/jzs.12214>

wordt een nieuwe platworm voor Nederland beschreven. Er staan vindplaatsen in uit het noorden en oosten van ons land.

Pacifische zeepok *Balanus glandula* in Nederland

Inleiding

De zeepok *Balanus glandula* is oorspronkelijk beschreven van Californië, aan de Pacifische kust van Noord-Amerika (Darwin, 1854) en is op verscheidene plaatsen in de wereld door de mens geïntroduceerd. Tot voor kort was deze zeepok niet bekend van Europa. Vanaf 2016 werd hij aangetroffen in België, waar vestiging waarschijnlijk al plaatsvond in 2015 of eerder (Kerckhof et al. 2018).

Waarnemingen in Nederland

Op 23/04/18 werd *B. glandula* aangetroffen bij Breskens, op het westelijke havenhoofd van de veerhaven en op een strandhoofd iets ten westen van het zwarte vuurtorentje. Er was geen tijd op ander plaatsen te kijken. De soort was bij Breskens tamelijk algemeen in de zone van de groenwieren. Vooralsnog kon deze zeepok in de eerste vier maanden van 2018 nog niet gevonden worden bij Zoutelande, Vlissingen en Borssele in de noordelijke Westerscheldemonding en evenmin op Neeltje Jans en in de Oosterschelde.

Fig. 1. De uitheemse zeepok *Balanus glandula* bij Breskens, 23 april 2018. Iets onder het centrum van de foto een losgemaakt en daarna omgekeerd exemplaar; iets rechtsboven daarvan het achtergebleven verkalkte bodemplaatje.

Onderscheid met andere soorten

Balanus glandula is een witte zeepok van gemiddelde afmetingen, dus niet snel te onderscheiden van een aantal andere in Nederland algemene zeepokken. De variabiliteit maakt het onderscheid nog lastiger.

Balanus glandula kan evenals de gewone zeepok *Semibalanus balanoides* en de gekartelde zeepok *Balanus crenatus* gladde of geribbelde wandplaatjes bezitten. Van de Nieuw-Zeelandse zeepok *Austrominius modestus* wijkt *B. glandula* af door het aantal wandplaatjes (6 in tegenstelling tot 4). Voor het onderscheid met de andere soorten moet de zeepok worden losgemaakt.

Balanus glandula heeft in tegenstelling tot de gewone zeepok *Semibalanus balanoides* een verkalkte bodemplaat (fig. 1). Het onderscheid met de gekartelde zeepok *Balanus crenatus* is het lastigst. Het makkelijkste onderscheid is zichtbaar op de onderrand van de wandplaatjes van een losgemaakte zeepok. Bij *B. glandula* zijn er geen of nauwelijks holtes in de wandplaten, maar wel opvallende richels aan de binnenzijde (fig. 2, links, rode pijl). Bij *Balanus crenatus* zijn er opvallende holle lengtekanalen in de wandplaten (fig. 2, rechts, groene pijl) en zijn de richels aan de binnenzijde minder opvallend (fig. 2, rechts, rode pijl).

Balanus crenatus komt vooral laag in de getijzone en onder de laagwaterlijn voor en *Balanus glandula* met name in het midden van de getijzone, maar ze kunnen wel degelijk naast elkaar voorkomen. De brakwaterzeepok *Amphibalanus improvisus* kan in zeewater met een hoog zoutgehalte voorkomen, maar ik vond deze soort nog niet samen met *B. glandula*.

De brakwaterzeepok heeft aan het tergum (één van de sluitplaatjes) in tegenstelling tot *B. glandula* een opvallende, lange, smalle spoor (uitsteeksel). Bovendien is het verkalkte bodemplaatje van de brakwaterzeepok voorzien van holle kanalen. Een veel uitgebreidere beschrijving van de verschillen tussen *Balanus glandula* en de inheemse zeepokken is te vinden in Kerckhof et al. (2018).

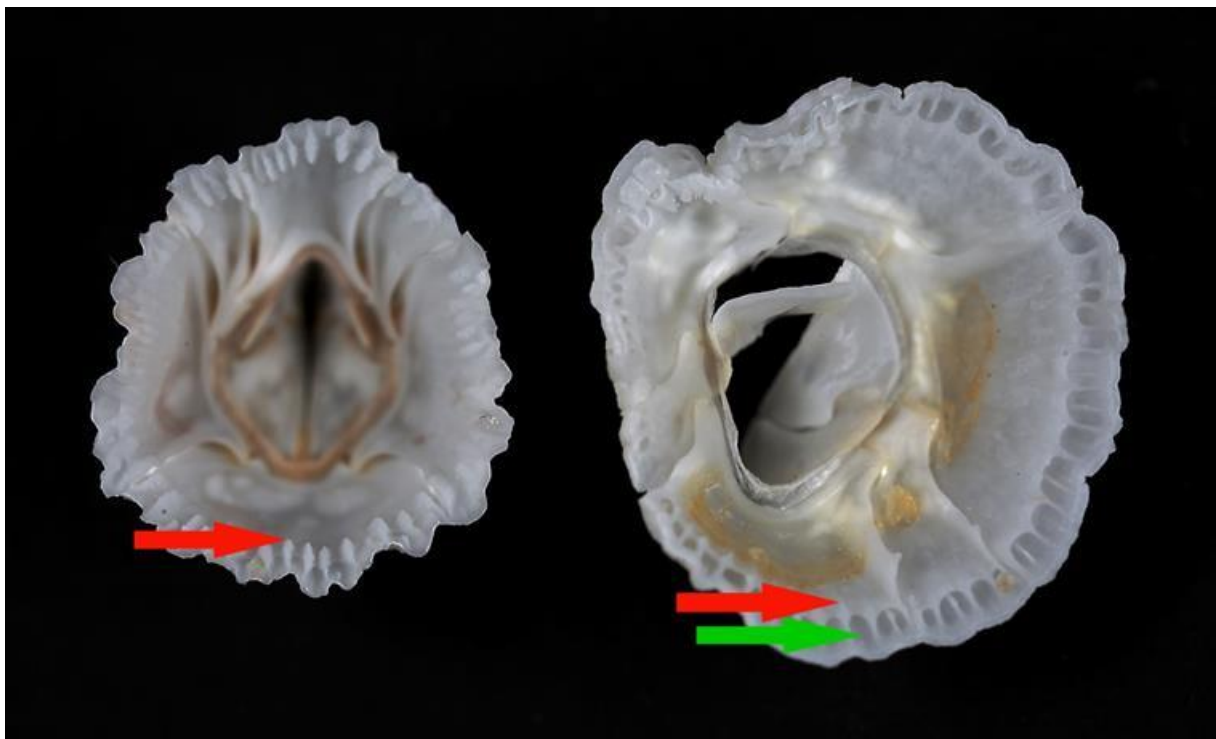

Fig. 2. Links *Balanus glandula*, rechts gekartelde zeepok *Balanus crenatus*. Beide zeepokken van Breskens, 23 april 2018, losgemaakt, gereinigd met bleekwater en omgekeerd. Rode pijlen: richel aan de binnenzijde van wandplaat. Groene pijl: verticale holte in wandplaat

Vooruitzichten

Het lijkt er op dat *Balanus glandula* nog niet de Westerschelde is overgestoken. Dat is waarschijnlijk een kwestie van tijd. Op 23/04/18 werden bij Zeebrugge duizenden exemplaren aangetroffen, waaronder vele met een diameter van meer dan een centimeter, die de winter met zeer lage temperaturen hebben overleefd. Deze exemplaren zaten vol met embryo's. Van de gewone zeepok *S. balanoides* en de Nieuw-Zeelandse zeepok *A. modestus* werden dergelijke grote exemplaren ter

plaatse niet aangetroffen. De combinatie van robuustheid en voortplantingscapaciteit van *Balanus glandula* lijkt een garantie voor succes in onze contreien. Het kan interessant zijn te volgen hoe deze zeepok zich langs de Nederlandse kust gaat verspreiden.

Summary

After it has been recorded for the first time from Europe in Belgium, the non-native barnacle *Balanus glandula* is recorded from the SW of the Netherlands as well, from south of the mouth of the Westerschelde. Until 23 April 2018 it has not been recorded in Europe north of the Westerschelde.

Referenties

Darwin C. (1854): A monograph on the sub-class Cirripedia. The Balanidae (or sessile cirripedes); the Verrucidae, etc., etc., etc. The Ray Society, London, 684 pp.

Kerckhof F., De Mesel I. & Degraer S. (2018): First European record of the invasive barnacle *Balanus glandula* Darwin, 1854. *BioInvasions Records* 7(1): 21-31.

http://www.reabic.net/journals/bir/2018/1/BIR_2018_Kerckhof_etal.pdf

Marco Faasse

marco.faasse@ecoast.nl

Nieuw exotisch vlokreeftje *Grandidierella japonica* in het Noordzeekanaal

In Nature Today staat een artikel van Ton van Haaren over een nieuwe exotische vlokreeft. Deze soort is gevonden in RWS monsters uit het Noordzeekanaal, najaar van 2017.

<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=24294>

Drinkable Rivers and the Maas Walk

Li An Phoa gaat 3 maanden wandelen langs de Nederlandse Maas om aandacht te vragen voor waterkwaliteit. Ze zal o.a. met kinderen watermonsters nemen en deze analyseren (waterdiertjes, waterplanten, vis)

Wil je meer weten over haar werk kijk op www.DrinkableRivers.org

Zomaar leuk:

<https://projectloveforbees.wordpress.com/determineren-zoekkaarten-links/>

Deze site bevat een heel scala aan links en zoekkaarten om mee te determineren .

Nieuwe Ephemeroptera literatuur

Tijdens een geweldige cursus over Ephemeroptera, gegeven door Brigitta en Frank Eiseler, en georganiseerd door Dorine Dekkers is ook de verschillende literatuur besproken.

Het bleek dat nog niet iedereen bekend is met de serie 'Taxonomie für die Praxis' welke is uitgegeven bij LANUV.

Zeer betaalbare werken met prachtige foto's. Deze uitgaven zijn ook te downloaden, maar dan is de foto kwaliteit minder:

https://www.lanuv.nrw.de/suche/?tx_kesearch_pi1%5Bsword%5D=Bestimmungshilfen

Verder verschijnt binnenkort **“De haften van Nederland”** in de serie Entomologische tabellen. Daan Drukker is de hoofdauteur.

Daarnaast is het boek van E. Bauernfeind and U.H. Humpesch (2001): Die Eintagsfliegen Zentraleuropas (Insecta:Ephemeroptera): Bestimmung und Ökologie zeker een aanrader.

<https://www.nhbs.com/die-eintagsfliegen-zentraleuropas-insectaephemeroptera-bestimmung-und-okologie-book>

Stel je voor

Beste lezers,

Hierbij een stukje om me voor te stellen.

Ik ben Brigitte Dam-Mangelaars, werkzaam bij Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) in Houten. Hiervoor heb ik bij een adviesbureau gewerkt, waar ik beschermde soorten inventariseerde en toetste aan de natuurwetgeving. Ik heb Bos- en Natuurbeheer gestudeerd.

Bij HDSR houd ik me bezig met alles rond ecologische monitoring, waaronder beheren van de meetnetten, projectmonitoring, databeheer en toetsing voor de Kaderrichtlijn Water. We monitoren macrofyten, macrofauna, vissen, fytoplankton en beschermde soorten. Mijn kennis is nu vooral gericht op macrofyten en beschermde soorten, maar ik wil deze uitbreiden richting macrofauna, zeker gezien het belang hiervan in een ecosysteem.

Met vriendelijke groeten,

Brigitte Dam-Mangelaars
Adviseur Monitoring Ecologie
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Einde macrofaunanieuwsmail 142